

2. Про національну безпеку. Закон України від 21 червня 2018 року № 2469-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>(дата звернення: 03.03.2024).

3. Система крові України як елемент національної біобезпеки у сфері охорони здоров'я в умовах війни. Теорія і практика інтелектуальної власності № 1-2 (2023). URL : <http://uran.inprojournal.org/article/view/277231>(дата звернення: 03.03.2024).

4. Були майже на грані виснаження, але ми встояли»: як змінилася система охорони здоров'я України за час війни. URL : <https://voxukraine.org/buly-majzhe-na-grani-vysnazhennya-ale-my-vstoyal-yak-zminylyasya-systema-ohorony-zdorov-ya-ukrayiny-za-chas-vijny> (дата звернення: 03.03.2024).

УДК 159.98:343.627

DOI: 10.31733/15-03-2024/2/473-475

Юлія МАРІНА

викладач кафедри

кримінально-правових дисциплін

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ

ПСИХОЛОГІЧНІ НАСЛІДКИ ВОЄННИХ ДІЙ НА МЕНТАЛЬНЕ ЗДОРОВ'Я ДІТЕЙ

Психіатричні та психологічні дослідження відкривають нам, що війна залишає довготривалі наслідки для психіки дітей та підлітків. У період конфлікту діти переживають два основних типи травматичних подій: несподівані травмуючі ситуації та тривалі стресові умови, що спричиняють непродуктивні методи подолання труднощів. Це призводить до того, що діти значно частіше, ніж їх ровесники, які не пережили війну, стикаються з проблемами, такими як тривожні розлади, посттравматичний стресовий розлад (ПТСР), депресія, дисоціативні розлади (наприклад, добровільна соціальна ізоляція, деперсоналізація, дереалізація, небажання спілкуватися, кататонічний синдром), а також порушення поведінки (включаючи агресію, асоціальну та злочинну поведінку, схильність до насильства). Крім того, вони більш схильні до зловживання алкоголем та наркотиками.

Згідно з вченням психіатрів, психічні розлади фактично є «нормальною реакцією на ненормальні події». Отже, тривалий вплив насильства на дітей збільшує «ризик розвитку багатьох і часто тривалих форм фізичної, психологічної та соціальної дезадаптації».

Світова Організація Охорони Здоров'я закликає до захисту дітей у збройних конфліктах. Згідно з її даними, десять відсотків осіб, які пережили травматичну подію, можуть пізніше виявити симптоми психологічної травми, а ще десять відсотків можуть продемонструвати зміни у поведінці або психологічні розлади, які перешкоджають повноцінному життю (найпоширенішими є тривожні розлади, депресія та психосоматичні розлади). Ключові фактори, які визначають вплив війни на психічне здоров'я дітей: відсутність основних ресурсів (таких як притулок, вода, їжа, освіта, охорона здоров'я тощо); розрив сімейних зв'язків (через втрату, розлуку або переміщення); стигматизація та дискримінація (які впливають на ідентичність); песимістичний погляд на життя (постійне відчуття втрати та горя, нездатність уявити світле майбутнє) та нормалізація насильства.

Останнім часом західний підхід, який розглядає психічне здоров'я дітей у зонах конфлікту переважно через призму ПТСР, зазнає критики через етноцентричне бачення, що не враховує систему переконань місцевого населення та здатність до волевиявлення та життєстійкості самих дітей. Не слід вважати дітей пасивними жертвами насильства, позбавленими свободи волі. Вони є активними учасниками суспільства, які розробляють власні стратегії виживання та подолання труднощів та можуть самостійно вирішувати, чи протистояти збройному конфлікту, чи брати в ньому участь. Нові психологічні дослідження підкреслюють, що навіть при надзвичайно важких умовах діти мають великий потенціал для виживання, що дозволяє їм розвиватися та стати повноцінними особами, незважаючи на отримані психологічні травми. Вчені визначили кілька захисних механізмів, серед найважливіших з яких – ефективні стратегії подолання труднощів, позитивна система переконань, здорові сімейні взаємини та дружба. Бідність, неадекватні житлові умови, домашнє насильство, дискримінація та соціальна ізоляція – лише декілька проблем, які потребують вирішення після закінчення війни, щоб уникнути наслідків травматичних подій

та зміцнити стійкість.

Масштаби наслідків війни також залежать від подій після війни, зокрема від того, наскільки успішно відбувається відбудова країни та чи покращилася соціально-економічна ситуація. Не менш важливе значення має притягнення до відповідальності осіб, які вчинили воєнні злочини, визнання сторонами відповідальності за свої злочини та впровадження місцевих механізмів примирення. Ключовим етапом до успішного вирішення конфліктів та примирення з минулим є включення методів врегулювання конфліктів до освітньої програми [1, с.279-291].

Сьогодні в Україні майже кожна дитина певним чином пережила вплив війни. Стрес, який вони пережили, якщо не працювати з ним, може призвести до проблем із фізичним та психічним здоров'ям. Проте важливо зазначити, що діти також мають значний потенціал для відновлення. Підтримка та допомога в роботі зі стресом важливі для забезпечення психічного благополуччя молодих людей. Зосередження на розвитку ресурсів, які допомагають дітям впоратися зі стресом, таких як підтримка з боку родини, друзів, та спеціалізована психологічна допомога, може допомогти їм відновитися та розвиватися. Особливу увагу слід приділяти забезпеченню доступу дітей до якісної медичної та психологічної допомоги, а також до освіти, яка сприяє їхньому психосоціальному відновленню. Важливо створити сприятливі умови для розвитку та відновлення дітей, які пережили воєнні події, щоб вони могли розкрити свій потенціал та вирости в здорових та щасливих особистостей.

Сучасні дослідження психологічного стану дітей, які пережили війну в Україні, показують значний вплив конфлікту на їх емоційну сферу. Це відображається на їх поведінці, емоційному та когнітивному розвитку. Діти, які були змушені покинути територію зі збройними діями (наприклад, Буча, Бахмут, Маріуполь, Северодонецьк, Слов'янськ, Херсон), часто демонструють відсутність або зменшення емоційної виразності. Для них важко висловлювати свої почуття та емоції, як у відношенні до війни, так і в повсякденному житті. Ця неспроможність висловлювати та відчувати емоції може призвести до складнощів у встановленні контактів з іншими людьми. Вони можуть відчувати відчуженість і відокремленість, що впливає на їхню здатність до комунікації та взаємодії з навколишнім середовищем. Важливо зазначити, що дослідження, проведені С. Лесінськієне та О. Костюк, виявили важливість спілкування батьків з дітьми щодо війни та їхнього сприйняття подій. Батьки зазвичай мовчать про війну у мирний час. Проте необхідність обговорення військових подій знаходить відображення у поведінці, іграх та малюнках дітей. Малюнки та ігри можуть слугувати символічними засобами висловлення думок дітей про війну. Через них дорослі можуть зрозуміти емоційний стан дитини та її сприйняття військових подій. Малюнок вважається ефективним і доступним інструментом для вивчення внутрішнього світу дитини, оскільки він дозволяє передати зміст символічно та знаково, що полегшує демонстрацію аспектів їхнього внутрішнього світу, які важко висловити словами. [6, с.85-92]

Воєнні дії мають серйозний вплив на ментальне здоров'я дітей і можуть мати довготривалі психологічні наслідки. Діти, які пережили воєнні конфлікти, часто стикаються зі стресом, травмою, тривогою та депресією. Ось деякі з психологічних наслідків воєнних дій на дітей:

- Посттравматичний стресовий розлад (ПТСР): Діти, які були свідками або жертвами насильства під час воєнних дій, можуть розвивати ПТСР. Це стан, який включає в себе відчуття тривоги, нічні кошмари, повторні спогади про травматичні події та інші симптоми, що суттєво погіршують якість життя.

- Тривожність та депресія: Діти можуть відчувати тривогу та депресію через страх, невизначеність та втрату, що зазнали під час війни. Ці стани можуть впливати на їх здатність навчатися, спілкуватися та розвиватися в соціальному оточенні.

- Втрата віри в безпеку та довіру до навколишнього світу: Воєнні дії можуть підірвати віру дітей у безпеку та довіру до навколишнього світу. Вони можуть стати більш підозрілими, побоюватися за свою безпеку та відчувати втрату контролю над своїм життям.

- Соціальна ізоляція та втрата зв'язків: Воєнні дії можуть призвести до розриву сімей, втрати близьких людей та розлуки з рідними. Це може призвести до соціальної ізоляції дітей і втрати підтримки соціальних зв'язків, що є важливим для їхнього психологічного благополуччя.

- Споживання наркотиків та алкоголю: Деякі діти можуть шукати втечу від психологічного стресу через споживання наркотиків або алкоголю, що може призвести до розвитку залежності та подальших проблем здоров'я.

Усі ці фактори підкреслюють важливість психологічної підтримки та інтервенцій для дітей, які пережили воєнні дії. Рання інтервенція та підтримка можуть допомогти дітям подолати травми та розвиватися здорово та стійко.

1. Joshi, PT and Deborah O'Donnell 2003 Consequences of child exposure to war and terrorism. *Clinical Child and Family Psychology Review* 6. P. 279-291.
2. World health report 2001 – Mental health : new understanding, new hope (2001) Geneva : Switzerland : World Health Organization.
3. Конституція України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, Документ 254к/96-ВР, чинний, поточна редакція. Редакція від 01.01.2020.
4. Декларація прав дитини Прийнята резолюцією 1386 (XIV) Генеральної Асамблеї ООН від 20 листопада 1959 року, https://zakononline.com.ua/documents/show/140610___140610.
5. Конвенція про права дитини (Редакція зі змінами, схваленими резолюцією
6. 50/155 Генеральної Асамблеї ООН від 21 грудня 1995 року), URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text.
7. Левченко В.В. Вплив військових подій на психічне здоров'я дітей Випуск 50 2023. URL : <http://habitus.od.ua/journals/2023/50-2023/15.pdf>.
8. Валентина Тюріна Вплив військових конфліктів на психічне здоров'я людини: короткий огляд зарубіжних досліджень. *Особистість, Суспільство, Війна*. Харків, 2022. URL : <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/0450d416-8be2-41e6-badd-1b4c917d7e3a/content>.

УДК 351.814:347.823

DOI: 10.31733/15-03-2024/2/475-476

Віталій НАЙДА

науковий співробітник
науково-дослідної лабораторії
з проблем психологічного забезпечення
правоохоронної діяльності
Харківського національного
університету внутрішніх справ

Іван НІЧИПОРУК

Петро ТКАЧУК
здобувачі вищої освіти групи
Кременчуцького льотного коледжу
Харківського національного
університету внутрішніх справ

ДО ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ АЕРОПОРТІВ

Своєчасне виявлення потенційних загроз є найважливішим аспектом для забезпечення безпеки в аеропортах. Після інциденту, який призвів до смерті тисяч людей у Всесвітньому торговому центрі, відбувся значний прогрес у виявленні загроз безпеці пасажирів і багажу. При цьому в ході забезпечення безпеки аеропортів реалізуються одразу декілька напрямків.

Першим напрямком є використання технічних засобів. Задля забезпечення ефективності перевірок використовуються ручні металодетектори та автоматизовані системи для виявлення вибухівки, а також рентгенівське обладнання. Рентгенівський апарат перевіряє важкі куртки та пальто на наявність будь-яких заборонених предметів.

Співробітники служби безпеки ніколи не повинні пропускати будь-які сповіщення від гаджетів під час перевірки загроз безпеці в аеропортах. Розслідування терористичного нападу 11 вересня 2001 року показує, що під час перевірки пасажирів співробітники служби безпеки не приділили достатньої уваги перевірці терористів.

Після глобального технологічного прогресу відбулося вдосконалення засобів перевірки небезпечних об'єктів в аеропортах, що значно підвищило безпеку. Наприклад, більшість міжнародних аеропортів використовують волоконно-оптичні системи виявлення вторгнень по периметру. Ці системи дозволяють персоналу служби безпеки виявляти та локалізувати будь-яку форму вторгнення в аеропорт, яка може призвести до загрози